

Evropska nepovratna sredstva v sferi družbene odgovornosti

Beno Stern, MBA, direktor podjetja Pro-Eco d.o.o.

beno.stern@pro-eco.si

Povzetek: Avtor opozarja, da je vsak projekt, ki generira višjo dodano vrednost na zaposlenega in izraža zavezo trajnostni rasti ter dobi podporo Evropske unije z brezplačnimi sredstvi, hkrati družbeno odgovoren in način, da se nekaj denarja vrne iz Evropske unije k davkoplačevalcem. Opiše politične, finančne in projektno menedžmentske vidike pridobivanja teh sredstev.

Ključne besede: družbena odgovornost, Evropska unija, nepovratna sredstva, projekti

European free means concerning social responsibility

Abstract: Author reminds that every project generating a higher value added per employee, aims at sustainable development, and enjoys support of European Union with her free means, matches social responsibility and a way for some money to return from the European Union to her taxpayers. He describes political, financial, and project management viewpoints of acquiring these means.

Key words: European Union, Free means, Projects, Social responsibility

Uvod

Kapital in njegova socialna odgovornost se v aktualnih gospodarsko-socialnih razmerah izpostavljata bolj kot običajno. Zaradi strmih gospodarskih rasti, večanja denarja v obtoku in kupne moči privilegiranih slojev družbe, draženja primarnih surovin, ter na drugi strani s tem povezanih inflacijskih pritiskov, smo priča vedno večjemu razslojevanju družbe. Upravitelji kapitala po načelu »shareholder value« širijo škarje med srednjim slojem, ki se vse bolj oddaljuje od svoje zgodovinske pozicije najmočnejšega stebra ekonomske blaginje, ter višjim slojem, ki postaja s vsakim dnem premožnejši. Prerazporeditev kapitala in njegovih učinkov na družbo in okolje je torej dolgoročno neustrezna, saj z realnim siromašenjem največjega potrošnika, izgubljammo prav vsi.

Da bi razvojno usmerjenim podjetjem, ki generirajo višjo dodano vrednost na zaposlenega in so zavezana k trajnostni rasti, omogočila in izboljšala konkurenčno prednost na globalnem trgu, Evropska Unija namenja nepovratna in povratna sredstva. Na ta način akumulirana davkoplačevalska sredstva, najdejo pot tudi do družbeno odgovornih aktivnosti podjetij oziroma vseh entitet družbe.

Izhodišče in izziv za podjetja

Da bi financirala razvoj novih produktov ali storitev, se podjetja danes poslužujejo predvsem klasičnih finančnih virov, kot so lastniški ali pa dolžniški viri kapitala. Tudi izven-bilančne oblike financiranja, kot je lizing, jim niso več tuje. Vseeno pa se predvsem mala podjetja, ki se srečujejo s problemom podkapitaliziranosti in iz rednega poslovanja komaj kak evro namenijo »razširjeni reprodukciji«, zelo zavedajo potrebe po finančnih sredstvih, ki ne bodo obremenjevala razpoložljivih virov, bodo pa izdatno pripomogla k realizaciji zastavljenih ciljev. Nepovratna sredstva so kot vir financiranja izredno zanimiva zavoljo svojega vpliva na investicijski cikel podjetniškega podjema. Govorimo o nepovratnih sredstvih, ki nam glede na odstotek sofinanciranja zmanjšujejo angažiranje lastnih ali dolžniških virov, torej pocenijo investicijski cikel. Gre za nekako »sekundarno« pocenitev, saj kot davkoplačevalci v »primarni« fazi odvajamo sredstva preko fiskalnih vzvodov v državni proračun in posredno v evropski proračun.

Ker torej kot davkoplačevalci prispevamo v skupno blagajno, smo upravičeni do črpanja nepovratnih finančnih sredstev, ki se na ta način reinvestirajo kot spodbuda za novo rast in razvoj. Evropa in s tem tudi Slovenija, se je v okviru Lizbonske strategije zavezala, da bo dvigovala delež bruto domačega proizvoda, namenjenega raziskavam in razvoju, do leta 2010 do 3%. Ves trud je torej naperjen k pomoči razvojno usmerjenim podjetjem in k podpornemu okolju, ki naj zagotavlja večjo blaginjo skozi trajnostni razvoj.

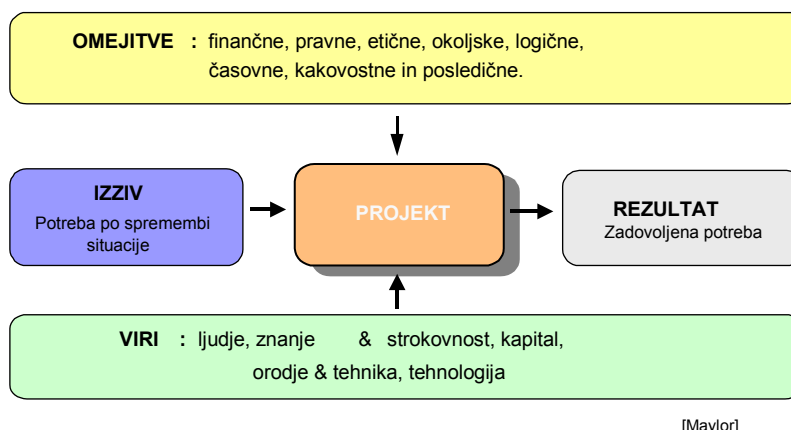
Stalne izboljšave delovnih procesov in metod ter novi produkti so gonilo moderne globalizirane družbe, ki bi brez kontinuiranega napredka zabredla v velike gospodarske in socialne težave.

Danes je tudi v najmanjših podjetjih potrebno natančno opredeliti globalne strateške cilje, operativne cilje in naloge, ter si s pomočjo mejnikov nastaviti kontrolne točke, jih nadzorovati in ukrepati – slika 1.

Vir financiranja »razširjene reprodukcije« v proizvodnih podjetjih je torej odvisen od opredeljenosti ciljev. In strateški cilji podjetij z opredeljeno trajnostno rastjo imajo skupne imenovalce z družbeno odgovornostjo. Brez zadovoljnih, izobraženih in življenjsko uspešnih sodelavcev, etičnega poslovanja in spoštovanja temeljnih človekovih pravic, brez čistega okolja in naravnih virov, ni trajnostnega razvoja.

Izziv vsakega modernega podjetja je razpetost med dvigovanjem konkurenčne sposobnosti in družbeno odgovornostjo.

Slika 1: Osnovne lastnosti projekta za pridobitev nepovratnih sredstev Evropske unije

[Maylor]

Kaj so »družbeno odgovorni« projekti?

Ali mislite, da je Evropa namenila družbeno odgovornim aktivnostim posebne sklade, ki financirajo družbeno odgovorne podjeme? In kaj so družbeno odgovorni podjemi? Res je, prav imate, družbena odgovornost je vpeta v prav **vsak evropsko financiran projekt, brez izjeme**. Verjetno vas to preseneča, saj morda menite, da se razvojno tehnološki programi, kot je 7. okvirni program za raziskave in razvoj, ukvarjajo s financiranjem razvojnih aktivnosti!? Vsak evropsko sofinanciran projekt zadovoljuje svoje sektorske izzive, prav tako pa tudi komplementarne izzive, ki sovpadajo z osnovnimi. Navedimo primer. Razvijamo nov inovativen izdelek – morda barvo za zunanji oplesk stavb. Kot temeljne bomo upoštevali sektorske izzive (politike) s področja varstva okolja in energetike, saj bo nova barva temeljila na vodni osnovi in bo do okolja prijazna, obenem pa bo zavoljo svojih izolacijskih lastnosti varčevala z energijo. Kot komplementarne pa bomo navedli politiko konkurenčnosti gospodarstva, politiko raziskav in inovativnosti in morda socialno politiko, če bomo z implementacijo projekta izboljšali delovne pogoje sodelavcev. Torej smo tudi v razvojnem projektu »družbeno aktivni«. Poleg tega bomo v različnih raziskovalnih projektih pozvani tudi k izjavi o etičnosti naših raziskav, upoštevanju meril enakopravnosti spolov in drugih.

Družbena odgovornost je **ena od temeljnih usmeritev pri ocenjevanju projektnih predlogov** za pridobivanje nepovratnih sredstev, poleg inovativnosti ideje, organizacije projekta, delovnega programa in finančnega načrta projekta.

Politični okvir pridobivanja nepovratnih sredstev

Evropska Unija se, da bi se izognila gospodarskemu in socialnemu stagniranju, krčevito bori za ohranjanje in napredek regionalnih gospodarstev in ju podpira z različnimi finančnimi ukrepi.

S sprejetjem Lizbonske deklaracije v marcu leta 2000 in njeni prenovi v letu 2005 je EU dejansko tlakovala pot, ki naj bi jo do leta 2010 privedla do »najkonkurenčnejše in dinamične na znanju temelječe ekonomije na svetu, katera bo sposobna trajnostnega razvoja in gospodarske rasti in bo ponujala več in boljše zaposlitve ter socialno kohezijo« - Slika 2.

Lizbonska strategija iz l. 2000 povzema svoje cilje v okviru reforme po sledečih področjih - **»konsolidacija in poenotenje evropskega ekonomskega okolja«, »izboljšanje ustvarjanja, povečanja zanimanja in absorpcije, razširjenosti in izkoriščanja znanja«** ter **»modernizacija socialnega modela«**. Nov začetek za prenovljeno Lizbonsko strategijo pa pomeni usmerjanje naših naporov k dvema poglavitnima nalogama – **ustvarjanje novih in boljših delovnih mest ter vzpostavitev močnejše in trajnejše gospodarske rasti**.

Evropa poskuša na ta način tudi obrniti migracijski tok znanstvenikov in raziskovalcev ter drugih akademikov v smer k Evropi ter povezati raziskovalne infrastrukture po Evropi ter omogočiti tesnejšo interakcijo nacionalnih razvojnih programov članic.

32 sektorjev dejavnosti, ki segajo od socialnih zadev, informacijske družbe, energije, transporta do trajnostnega razvoja, razvoja in raziskav ter konkurenčnosti, obsega evropski socialno-ekonomski okvir. Ta okvir, ki ga lahko popularno imenujemo kar politični okvir, definirajo in urejajo politike Evropske unije. Politike so skupek dokumentov od zelenih in belih knjig preko akcijskih načrtov tja do zakonodaje EU.

Politike so za nas, ki želimo črpati nepovratna sredstva EU, pomembne zato, ker bomo v njih našli zapisane tiste »izzive« EU, ki nas kot Evropo, če jih zadovoljimo, vodijo na čelo globaliziranega sveta. V ospredju želje pridobiti nepovratna sredstva EU se nahaja torej potreba zadovoljiti neki izziv, ki je na nivoju EU definiran v politikah. Podjetja in institucije, ki svoj sektor dejavnosti dobro poznajo, poznajo tudi izzive EU in jih poizkušajo s svojimi podjemi – projekti zadovoljiti in uresničiti. V ta namen nas Evropska unija preko pozivov (call – poziv - razpis) poziva, da ji pomagamo pri uresničevanju zastavljenih ciljev znotraj politik.

Z uresničevanjem izzivov in ciljev, definiranih v politikah, uresničujemo tudi cilje lizbonske strategije oziroma »kohezije in konkurenčnosti za rast in zaposlovanje«!

Slika 2: Prenovljena Lizbonska strategija Evropske unije

Finančni okvir pridobivanja nepovratnih sredstev

Da bi svoje »družbeno odgovorne« podjeme lahko sofinancirali iz nepovratnih sredstev, je potrebno poznati troje:

- Politični okvir (politike EU – izzivi)
- Finančni okvir (finančni viri – instrumenti financiranja)
- Projektni okvir (projektni menedžment evropskih projektov - načrtovanje, priprava in vodenje evropskih projektov)

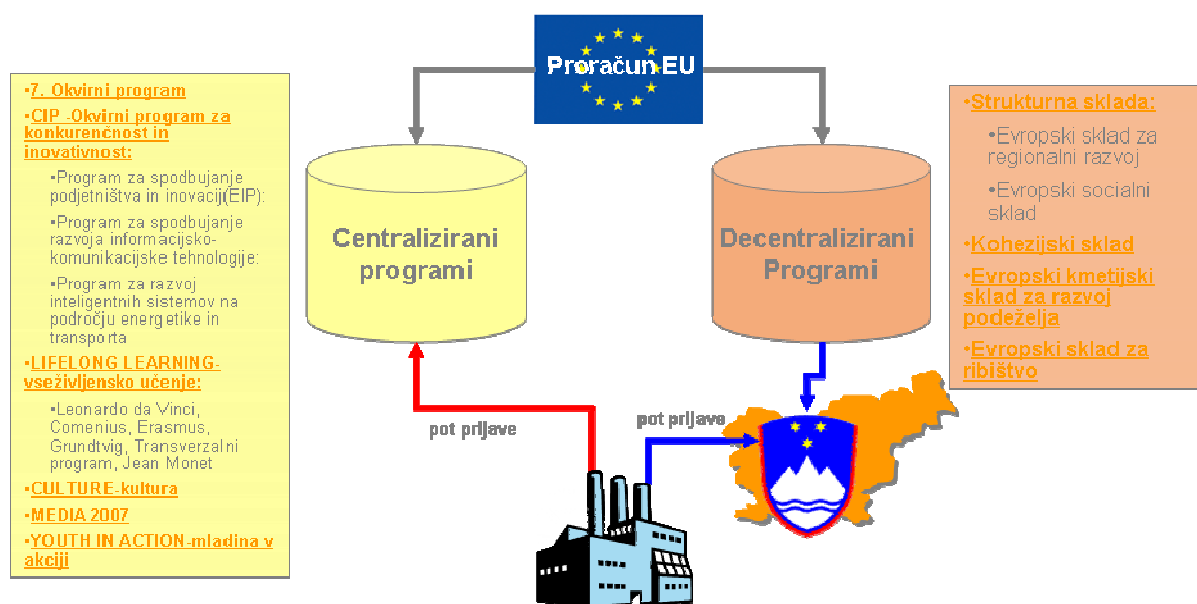
Ker smo politični okvir že orisali, si pogledajmo še finančnega. Finančni instrumenti so razporejeni v decentralizirane in centralizirane programe spodbud. **Decentralizirani programi** so namenjeni sofinanciranju razvoja v posameznih evropskih regijah (npr. Slovenija) in jih v skladu s pogodbo upravlja vsaka posamezna država članica EU. Denar se dodeljuje v skladu s razvojnimi prioritetami, ki so zapisane v Nacionalnem strateškem referenčnem okvirju, katerega sestavni del so tako imenovani operativni programi. Zastavljene prioritete so plod različnih strateških in operativnih ciljev posameznih regij (strategija razvoja Slovenije, državni razvojni program, regionalni razvojni programi,...). Za izvajanje zastavljenih ciljev skrbijo sektorska ministrstva, ki preko svojih služb in agencij objavljajo ustrezne razpise za sofinanciranje projektov.

Centralizirane programe upravljajo ustrezni direktorati in službe na nivoju Evropske unije. Tukaj je denar namenjen za izvajanje projektov, ki prav tako uresničujejo izzive in cilje zadane v politikah in strategijah EU.

V nadaljevanju si pogledajmo enostavno razdelitev finančnih instrumentov – finančnega okvirja nepovratnih sredstev EU. Na sliki vidite, da lahko slovensko podjetje dostopa do sredstev na dva načina – slika 3:

- Preko razpisov slovenskih ministrstev in njihovih agencij, ki dodeljujejo nepovratna in tudi povratna sredstva v skladu s prioritetami določenimi v treh operativnih programih,
- Preko pozivov evropskih institucij, ki dodeljujejo sredstva za izvedbo projektov, ki so skladni s cilji evropskih politik.

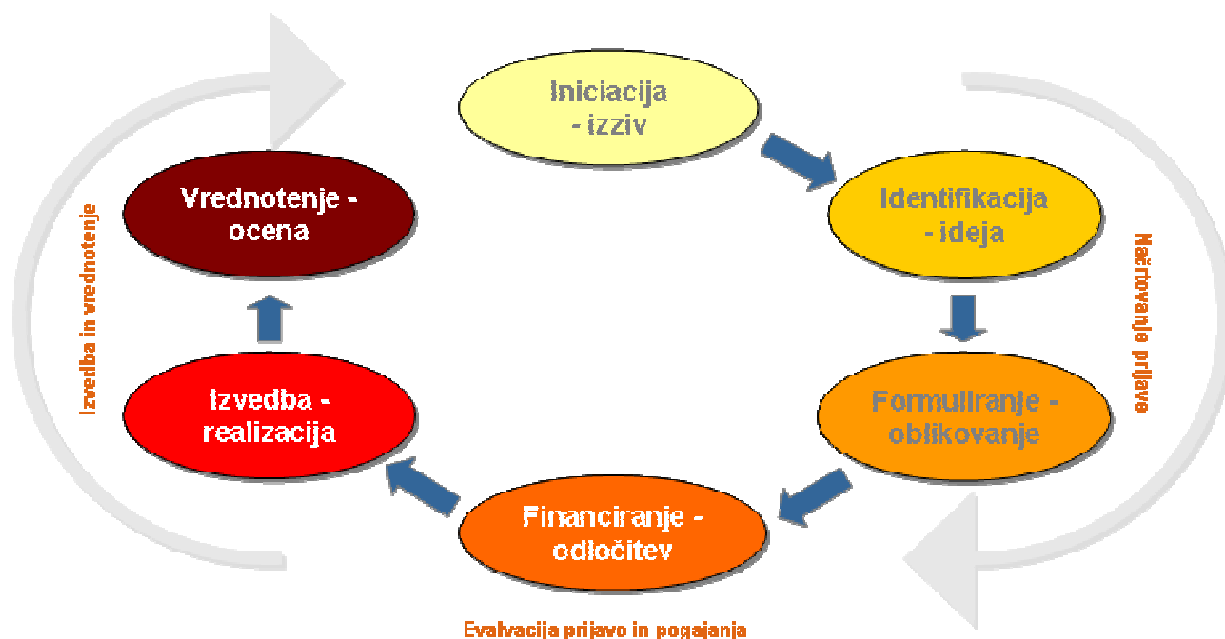
Slika 3: Centralizirani in decentralizirani programi Evropske unije

Projektni menedžment evropskih projektov

Priprava in vodenje evropskih projektov je kot tretji temelj prav tako neogibno potreben za uspešno prijavo projektne ideje na razpis. Ne glede na razpis je potrebno pri pripravi in vodenju upoštevati zakonitosti in specifičnosti evropskih projektov. Pristop podjetja Pro-Eco pri projektnem menedžmentu zato temelji na 6-faznem projektnem ciklusu, ki zagotavlja ustrezno obravnavo vseh pomembnih detajlov, ki nastopajo v življenju določenega projekta – Slika 4.

Slika 4: Faze projektnega menedžmenta za prijave na evropske projekte po pristopu pro-Eco

- V fazi iniciacije ali programiranja identificiramo evropske in lastne izzive, preverimo politike;
- V fazi identifikacije konzerviramo[©] projektno idejo s pomočjo štirih orodij : idejnega osnutka, logičnega okvirja, gantograma in finančnega načrta, identificiramo razpis in poiščemo ustrezne partnerje;
- V fazi formuliranja prelijemo podatke v ustrezno razpisno dokumentacijo;
- V fazi financiranja se vrednoti naša projektna prijava in ob uspešnosti podpisemo pogodbo z naročnikom;
- V fazi izvedbe projekt izvedemo v skladu z načrtom in pogodbo, ki smo jo sklenili z naročnikom;
- V fazi vrednotenja pa projekt glede na uspešnost in uresničene cilje vrednoti naročnik;

Zaključek

Podjetja v rasti, prestrukturiranju, novo nastajajoča podjetja ter vse druge entitete se v svetu medsebojnega poslovnega spoštovanja, spoštovanja do okolja in življenjskega prostora ter spoštovanja človeških vrednot nujno srečujejo z veliki izzivi lastnega razvoja in napredka v skladu z omenjenimi vrednotami. Za svoj inovativen razvoj ter svoje aktivnosti osveščanja javnosti imajo možnosti sofinanciranja iz domačih in evropskih nepovratnih sredstev. Podjetja, ki financirajo svoj razvoj, raziskave, izobraževanje in tehnološko prenovu s pomočjo kombiniranja lastnih sredstev, dolžniškega kapitala in nepovratnih sredstev, zožujejo investicijske cikle in so konkurenčnejši v socialnem, organizacijskem, tehnološkem in tržnem smislu.

Zato izkoristite potencial in financirajte svoj razvoj iz nepovratnih sredstev EU! Evropi boste povrnili vsak cent, če boste razvojno uspešni! Pomembno pa je pričeti s prvim projektom – ali ste pripravljeni sprejeti izziv in biti družbeno odgovorni?!